

MC-016 Seat No. _____
B. Ed. Examination
March / April – 2003
Paper – III
Development of Educational System in India
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

- ૧ નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૩૦
૪૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ :
- (ક) ભારતમાં વેદકાલીન શિક્ષણની લાક્ષણિકતાઓ અને શિક્ષણ સંસ્થાઓની ચર્ચા કરો.
- (ખ) કલકત્તા યુનિવર્સિટી પંચે કરેલ ભલામણોની ચર્ચા કરો.
- (ગ) વૂડના ખરીતાની ભલામણોની ચર્ચા કરો.
- (ઘ) હન્ટર કમિશને ઉચ્ચ શિક્ષણ, સહાયતા અનુદાન પદ્ધતિ, શિક્ષણ વિભાગ અને સ્ત્રી શિક્ષણ અંગે કરેલ ભલામણોની ચર્ચા કરો.
- (ચ) સમાન શૈક્ષણિક તકની આવશ્યકતા જણાવી તેનાં અવરોધક પરિબલોની ચર્ચા કરો.
- ૨ (ક) રાધાકૃષ્ણનપંચે (1948) શિક્ષણનાં ધોરણ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ અંગે કરેલ ભલામણોની ચર્ચા કરો. ૮
- (ખ) મુદાલિયાર કમિશન 1952-1953 જણાવેલ માધ્યમિક શિક્ષણના દોષ જણાવી માધ્યમિક શિક્ષણનાં નવસંસ્કરણ માટે કરેલ ભલામણો જણાવો. ૮
- અથવા**
- ૨ (ક) 1835ના બેન્ટિકના સુધારા જણાવી મેકોલેના ઠરાવની સમીક્ષા કરો. ૮
- (ખ) માધ્યમિક શાળાઓમાં શિક્ષકોની સેવાકાલીન તાલીમનું મહત્ત્વ જણાવી તે તાલીમની સમસ્યાઓ જણાવો. ૮

- ૩ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ચાર પ્રશ્નોના આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં ૨૦
ઉત્તર આપો :
- (ક) બુનિયાદી શિક્ષણનાં અભ્યાસક્રમની ખાસિયતો અને ખામીઓ જણાવો.
(ખ) અપવ્યય માટેનાં કારણો જણાવો.
(ગ) નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ ૧૯૮૬ની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો.
(ઘ) આઈ. ટી. આઈ. અને પોલિટેકનિકમાં કેવા પ્રકારના અભ્યાસક્રમો ચાલે છે.
(ચ) હન્ટર કમિશને પ્રાથમિક શિક્ષણ અંગે કરેલ ભલામણોની ચર્ચા કરો.
(છ) ત્રિભાષા સૂત્ર – અંગે કોઠારી કમિશને કરેલ ભલામણો જણાવી તેની સમીક્ષા કરો.
- ૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે છ પ્રશ્નોના આશરે ૧૫૦ શબ્દોમાં ૨૪
ઉત્તર આપો :
- (ક) ભારતમાં મધ્યકાલીન શિક્ષણની ખાસિયતો અને ખામીઓ જણાવો.
(ખ) આદમની ભલામણો જણાવો.
(ગ) ટેકનિકલ શિક્ષણની સમસ્યાઓ જણાવો.
(ઘ) યુનિવર્સિટી કમિશન ૧૯૦૨ની નિયુક્તિમાં કારણો જણાવો.
(ચ) રાધાકૃષ્ણન પંચે સૂચવેલ વિશ્વવિદ્યાલય શિક્ષણના ઉદ્દેશો જણાવો.
(છ) ભારતીય શિક્ષણ પંચ ૧૯૬૪-૬૬ સૂચવેલ શિક્ષણના રાષ્ટ્રીય ધ્યેયો જણાવો.
(જ) પ્રાચીન ભારતમાં ગુરુ-શિષ્ય સંબંધોની ચર્ચા કરો.
(ઝ) સમાન શૈક્ષણિક તકના સંદર્ભમાં છોકરીઓનાં શિક્ષણની સમસ્યાઓ જણાવો.
- ૫ માગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર આપો : ૧૦
- (અ) પ્રવજ્યા સંસ્કાર એટલે શું ?
(બ) સમાન શૈક્ષણિક તક એટલે શું ?
(ક) અપવ્યયની યોગ્ય વ્યાખ્યા આપો.
(ડ) બૌદ્ધકાલીન શિક્ષણના ગુણ જણાવો.
(ઈ) મુદાલિયર કમિશને નક્કી કરેલ માધ્યમિક શિક્ષણના ઉદ્દેશો જણાવો.

ENGLISH VERSION

- 1** Answer any **three** of the following questions. Each answer should be in about **400** words : **30**
- (a) Discuss the characteristics and organisations of Education Vedic Education in India.
 - (b) Discuss the recommendations of Calcutta University Commission.
 - (c) Discuss the recommendations of *Wood's* Dispatch.
 - (d) Discuss the recommendations of Hunter Commission for Higher Education, Grant-in-Aid system, Education Department and Women Education.
 - (e) Mention the necessity of equal opportunity. Discuss its obstacles.
- 2** (a) Discuss the recommendations of Radhakrishan Commission, 1948 for the standard of Education and Vocational Education. **8**
- (b) Mention the demerits of secondary Education recommended by Mudaliar Commission 1952-53. State the recommendations for reconstruction for Secondary Education. **8**
- OR**
- 2** (a) State the amendment of Bantick's resolution of 1835. Criticize Macaulay's Minute. **8**
- (b) Mention the importance of in-service training for secondary school teachers. State the problems of this training. **8**
- 3** Answer any **four** of the following questions. Each answer should be in about **200** words : **20**
- (a) State the merits and demerits of Basic Education curriculum.
 - (b) Mention the causes of wastage.
 - (c) Discuss the characteristics of New Education Policy of 1986.

- (d) What types of courses run by I.T.I. and Polytechnic ?
- (e) Discuss the recommendations of Hunter Commission for primary education.
- (f) State and criticize the three language formula recommended by Kothari Commission.

4 Answer any **six** of the following questions. Each answer **24** should be in about **150** words :

- (a) State the merits and demerits of Medieval education.
- (b) Mention the recommendations of Adam.
- (c) Mention the problems of Technical Education.
- (d) State the causes of Appointment of University Education-1902.
- (e) State the aims of University Education recommended by Radhakrishnan Commission.
- (f) State the National Aims of Education recommended by Indian Education Commission-1964-66.
- (g) Discuss the relationship between the teacher and taught in Ancient India.
- (h) On the basis of equal opportunity state the problems of girls education.

5 Write answer of the following questions : **10**

- (1) What do you mean by pravajya (prabrajya) Sanskar ?
- (2) What do you mean by equal opportunity ?
- (3) Give proper definition of wastage.
- (4) State of merits of Buddhistic Education.
- (5) Mention the aims of Mudaliar Commission for Secondary Education.